

**แนวทางการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2***
**GUIDELINES FOR PARTICIPATORY MANAGEMENT OF EDUCATIONAL
UNDER THE CHIANG RAI PRIMARY EDUCATION
SERVICE AREA OFFICE 2**

จุฑามาศ ศรีจุมปา¹ และ ธารัตน์ มาลัยเถาว์²

Jutamas Srijoomp¹ and Thararat Malaithao²

¹⁻²**วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา**

¹⁻²School of Education, University of Phayao, Thailand

Corresponding Author's Email: 67206089@up.ac.th

วันที่รับบทความ : 29 มีนาคม 2569; วันแก้ไขบทความ 10 เมษายน 2569; วันตอบรับบทความ : 12 เมษายน 2569

Received 29 March 2026; Revised 10 April 2026; Accepted 12 April 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา และ 2) เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา การวิจัยดำเนินการ เป็นแบบผสมผสาน กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 จำนวน 313 คน เครื่องมือเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าระหว่าง 1.0 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.92 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

Citation:

* จุฑามาศ ศรีจุมปา และ ธารัตน์ มาลัยเถาว์. (2569). แนวทางการบริหารสถานศึกษา

แบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2.

วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 4(3), 1004-1021.

Jutamas Srijoomp and Thararat Malaithao. (2026). Guidelines For Participatory Management Of Educational Under The Chiang Rai Primary Education Service Area Office 2.

Modern Academic Development and Promotion Journal, 4(3), 1004-1021.;

DOI: <https://doi.org/10.>

<https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

ผลการวิจัย พบว่า สภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยค่าที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบริหารงานทั่วไป รองลงมา ได้แก่ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ตามลำดับ สำหรับแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 พบว่า ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการบริหารงานวิชาการ 2) ด้านการบริหารงานงบประมาณ 3) ด้านการบริหารงานบุคคล และ 4) ด้านการบริหารงานทั่วไป

คำสำคัญ: การบริหารแบบมีส่วนร่วม, สภาพการบริหาร, แนวทางการบริหาร

Abstract

This research aimed to: 1) examine the conditions of participatory management in educational institutions, and 2) explore guidelines for participatory management in educational institutions. The study employed a mixed methods research design. The sample consisted of 313 school administrators and teachers under the Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 2. The research instrument was a five-point rating scale questionnaire, with item validity values ranging from 1.00 and an overall reliability coefficient of 0.92. Quantitative data were analyzed using frequency, percentage, mean, and standard deviation. In addition, a semi-structured interview was used to collect qualitative data, which were analyzed through content analysis.

The findings of this study are expected to provide useful information for improving participatory management practices in educational institutions. The research findings revealed that the overall condition of participatory management in schools under the Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 2 was at a high level. The aspect with the highest mean score was general administration, followed by budget administration, respectively. Regarding the guidelines for participatory management in schools under the Chiang Rai Primary

Educational Service Area Office 2, the results indicated that they consisted of four aspects: 1) academic administration, 2) budget administration, 3) personnel administration, and 4) general administration.

Keywords: Participatory Management, Management Conditions, Management Guidelines

บทนำ

การศึกษาในประเทศไทยมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม โดยเป็นกลไกหลักในการยกระดับคุณภาพชีวิตและลดความเหลื่อมล้ำ กระทรวงศึกษาธิการจึงกำหนดนโยบายที่มุ่งพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษปัจจุบัน ควบคู่กับการส่งเสริมการบริหารแบบมีส่วนร่วม ซึ่งเปิดโอกาสให้บุคลากรและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องร่วมวางแผน ตัดสินใจ และดำเนินงาน อันนำไปสู่ความเชื่อมั่น ความผูกพัน และประสิทธิภาพขององค์กร แม้จะมีความพยายามพัฒนาอย่างต่อเนื่อง แต่ยังคงเผชิญปัญหาความเหลื่อมล้ำ คุณภาพการศึกษา และการขาดแคลนครูในบางพื้นที่

การศึกษาเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาประเทศในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนองค์กรให้บรรลุเป้าหมาย โดยต้องปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและเป็นผู้นำทางการศึกษา พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติได้เน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน และการกระจายอำนาจสู่สถานศึกษา เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ผ่านกระบวนการวางแผนและตัดสินใจร่วมกันของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 มีบทบาทในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยใช้รูปแบบ CR2 TOGETHER MODEL และกระบวนการ PDCA ในการบริหารจัดการ การดำเนินงานเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ทั้งผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และชุมชน เพื่อร่วมกันวางแผน ดำเนินงาน และติดตามผล ซึ่งการทำงานเป็นทีม และการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จของสถานศึกษา

การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาองค์กร ทั้งในด้านการตัดสินใจ การกำหนดเป้าหมาย และการดำเนินงาน อย่างไรก็ตาม ยังพบปัญหาในการดำเนินงาน เช่น การขาดความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดการมีส่วนร่วม

ปัญหาการสื่อสาร ข้อจำกัดด้านทรัพยากร และความขัดแย้งของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาและแก้ไขอย่างเป็นระบบ

จากการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษา ยังมีข้อจำกัดในด้านความต่อเนื่อง การสื่อสาร และกลไกการมีส่วนร่วม ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมใน 4 ด้าน ได้แก่ งานวิชาการ งบประมาณ ทั่วไป และบุคคล เพื่อใช้เป็นแนวทางพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และสอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาล อันจะนำไปสู่การทำงานเป็นทีมที่เข้มแข็งและการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2
2. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการบริหารการศึกษา

นักวิชาการและนักทฤษฎีทางการบริหาร (Weber, Maslow, Fayol รวมถึงนักวิชาการไทย เช่น วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, ศรีัญญา น้อยพิมาย และสุนันท์ รุ่งอรุณแสงทอง) ได้ให้ทัศนะว่า การบริหารจัดการ (Administration/Management) เป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ที่ต้องอาศัยกระบวนการทำงานร่วมกันของบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป โดยมุ่งเน้นการจัดสรรทรัพยากรทางการบริหาร (Man, Money, Material, Management) อย่างเป็นระบบ ผ่านกระบวนการวางแผน การจัดองค์กร การสั่งการ การประสานงาน และการควบคุม เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ สำหรับบริบทของการบริหารสถานศึกษานั้น เป็นกระบวนการที่ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษาร่วมมือกันดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ โดยยึดหลักประชาธิปไตย เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ พัฒนาศักยภาพของผู้เรียนทั้งด้านสติปัญญา คุณธรรม และทักษะชีวิต ตลอดจนตอบสนองความคาดหวังของชุมชนและสังคม

สรุปได้ว่า การบริหารการศึกษา คือกระบวนการดำเนินงานอย่างมีระบบและมีแบบแผนของกลุ่มบุคคลภายในสถานศึกษา ที่บูรณาการองค์ความรู้เชิงทฤษฎี (ศาสตร์) และทักษะ

การบริหารจัดการ (ศิลป์) เข้าด้วยกัน เพื่อขับเคลื่อนทรัพยากรทุกมิติให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยมีจุดมุ่งหมายหลักคือการยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษา และการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์พร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม

2. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารแบบมีส่วนร่วม

นักวิชาการ (Cohen & Uphoff, Putti, วิบูลอร นิลพิบูลย์ และ ไซยา หานุภาพ) ได้อธิบายถึงการบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participative Management) ว่าเป็นนวัตกรรมและกระบวนการทางการบริหารที่ให้ความสำคัญกับทรัพยากรมนุษย์ โดยเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย ทั้งผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติงาน และชุมชน เข้ามามีบทบาทร่วมกันใน 4 มิติหลัก ได้แก่ การร่วมตัดสินใจและวางแผน การร่วมปฏิบัติดำเนินงาน การร่วมรับผลประโยชน์ และการร่วมประเมินผล ภายใต้เงื่อนไขของคุณลักษณะสำคัญ 4 ประการ คือ การไว้วางใจซึ่งกันและกัน (Trust) ความยึดมั่นผูกพันต่อองค์กร (Commitment) การมีเป้าหมายร่วมกัน (Shared Goals) และควมมีอิสระในการปฏิบัติงาน (Autonomy) ซึ่งแนวทางนี้จะช่วยลดความขัดแย้ง สร้างขวัญกำลังใจ และเพิ่มประสิทธิภาพของงาน

สรุปได้ว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม หมายถึง กลยุทธ์การบริหารจัดการที่ผู้นาองค์กรกระจายอำนาจและเปิดพื้นที่ให้บุคลากรทุกระดับตลอดจนชุมชน ได้เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องอย่างแท้จริงในทุกขั้นตอนของการทำงาน ตั้งแต่การริเริ่มคิด วิเคราะห์ปัญหา ตัดสินใจ ลงมือทำ และตรวจสอบประเมินผล ซึ่งกระบวนการนี้จะหล่อหลอมให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ (Sense of Belonging) เกิดความรับผิดชอบร่วมกัน และนำไปสู่การพัฒนาสถานศึกษาที่ยั่งยืนและโปร่งใส

3. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 4 ฝ่าย

นักวิชาการทางการศึกษาได้จำแนกขอบข่ายการบริหารสถานศึกษาออกเป็น 4 งานหลักที่ขับเคลื่อนประสานกัน ได้แก่ 1) การบริหารงานวิชาการ (เอกลักษณ์ ขาวนวล, ทิพวัลย์ มุลตระกุล) ซึ่งถือเป็นหัวใจหลักในการพัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน และการวัดผลประเมินผล 2) การบริหารงานงบประมาณ (ศิลป์ชัย อ่วงตระกูล, Stoops and Johnson) เป็นการบริหารจัดการทรัพยากรทางการเงินอย่างเป็นระบบ โปร่งใส และเกิดความคุ้มค่าสูงสุดตามระเบียบของทางราชการ 3) การบริหารงานบุคคล (ปทุมพร กาญจนอัธยาศัย, วิภาดา สารัมย์) มุ่งเน้นการสรรหา พัฒนา รักษาไว้ และประเมินผลบุคลากรให้ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ 4) การบริหารงานทั่วไป (สิทธิศักดิ์ เพ็ชรยิ้ม, ชมพูนุท คำธรา) เป็น

งานบริการ สนับสนุน และประสานความร่วมมือ เพื่ออำนวยความสะดวกให้งานฝ่ายอื่น ๆ บรรลุเป้าหมาย

สรุปได้ว่า การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 4 ฝ่าย คือ กลไกและโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญที่สุดในการขับเคลื่อนสถานศึกษา การที่สถานศึกษาจะบรรลุวิสัยทัศน์และยกระดับคุณภาพผู้เรียนได้นั้น จำเป็นต้องอาศัยการบริหารวิชาการที่เข้มแข็ง การจัดการงบประมาณที่คุ้มค่าและตรวจสอบได้ การมีบุคลากรที่มีสมรรถนะสูงและมีขวัญกำลังใจที่ดี รวมถึงมีระบบงานทั่วไปที่คอยสนับสนุนและประสานงานอย่างเป็นระบบไร้รอยต่อ

4. แนวนโยบายการจัดการศึกษาของสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

จากเอกสารแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2568 ของ สพพ.เชียงราย เขต 2 ระบุทิศทางการพัฒนาองค์กรอย่างชัดเจนภายใต้วิสัยทัศน์ "องค์กรคุณภาพ พัฒนาผู้เรียน สู่ทักษะในศตวรรษที่ 21" โดยมุ่งเน้นการเพิ่มโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา การลดความเหลื่อมล้ำ การสร้างความปลอดภัยในสถานศึกษา การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) รวมถึงการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารจัดการภายใต้หลักธรรมาภิบาล

สรุปได้ว่า กรอบทิศทางการดำเนินงานของสถานศึกษาในสังกัด จำเป็นต้องบูรณาการเป้าหมายระดับชาติและระดับเขตพื้นที่เข้าสู่การปฏิบัติจริง โดยให้ความสำคัญสูงสุดกับการเตรียมความพร้อมผู้เรียนสู่โลกยุคใหม่ การบริหารจัดการต้องมีความยืดหยุ่น โปร่งใส และที่สำคัญที่สุดคือต้องดึงทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อขับเคลื่อนนโยบายไปสู่ความสำเร็จเชิงประจักษ์ในระดับพื้นที่

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาทบทวนงานวิจัยในประเทศที่เกี่ยวข้องกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา (สุทธิศรี คำมะโน, 2560; อมรภักดิ์ ปิ่นกำลัง, 2562; ฉันทยาภรณ์ เทียนธนาทิพย์, 2563; กำพล พากักดี, 2565; ธวัชโรจน์ โนโซต, 2566) พบผลการศึกษาที่สอดคล้องกันว่า โดยภาพรวมบุคลากรและชุมชนมีการส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะในด้านการบริหารงานทั่วไปและงานวิชาการที่สะท้อนถึงปัญหาและอุปสรรค เช่น การขาดแคลนบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน และการขาดการสนับสนุนทรัพยากรและงบประมาณอย่างต่อเนื่อง แนวทางพัฒนาที่งานวิจัยส่วนใหญ่เสนอแนะ คือ การสร้างกลยุทธ์

การทำงานเป็นทีม การกระจายอำนาจการตัดสินใจ การประชุมวางแผนร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ และการสร้างความตระหนักในเป้าหมายร่วมกัน

สรุปได้ว่า กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นตัวแปรสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพและความสำเร็จของสถานศึกษาอย่างมีนัยสำคัญ แม้ในบริบทและขนาดของสถานศึกษาที่แตกต่างกัน การดัดแปลงภาพของบุคลากรและชุมชนมาร่วมขับเคลื่อนงานทั้ง 4 ฝ่าย จะช่วยอุดช่องโหว่ด้านข้อจำกัดของทรัพยากรได้ ผู้วิจัยจึงนำประเด็นปัจจัยแห่งความสำเร็จและสภาพปัญหาจากงานวิจัยเหล่านี้ มากำหนดเป็นกรอบแนวคิดและตัวแปรในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เพื่อค้นหาสภาพความเป็นจริงและแนวทางพัฒนาในบริบทของ สพป. เชียงราย เขต 2 ต่อไป

6. กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ผู้วิจัยได้ศึกษา ค้นคว้า และสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

ผู้วิจัยได้นำแนวคิดหลักการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม รวมถึงแนวทางของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2545) ซึ่งกำหนดขอบข่ายการบริหารงานสถานศึกษาออกเป็น 4 งานหลัก ได้แก่ 1) การบริหารงานวิชาการ 2) การบริหารงานงบประมาณ 3) การบริหารงานบุคคล และ 4) การบริหารงานทั่วไป มาเป็นกรอบในการประเมิน

ตัวแปรตาม (Dependent Variables) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วม และค้นหาแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 จำนวน 139 โรงเรียน ประกอบด้วย 1,642 คน แบ่งเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา 165 คน และครู 1,477 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2, 2568)

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 31 คน และครูผู้สอน จำนวน 282 คน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 313 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย แบบสอบถาม จำนวน 1 ชุด แบ่งออกเป็น 3 ตอน รายละเอียดของแบบสอบถามในแต่ละตอน มีดังนี้

ตอนที่ 1 รายละเอียดเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของ Likert (1967, p. 247) จำนวน 25 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิด (Open-Ended Form) เพื่อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา จำนวน 4 ข้อ

การสร้างเครื่องมือการวิจัย

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ ดำเนินการตามลำดับต่อไปนี้

1. ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 และวิธีการสร้างแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) จากตำรา เอกสารที่เกี่ยวข้อง จากนั้นนำมากำหนดกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย กำหนดนิยาม และเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2. กำหนดวัตถุประสงค์ และกรอบแนวคิดในการวิจัย เพื่อกำหนดขอบเขตคำถาม สร้างแบบสอบถามตามวัตถุประสงค์ และกรอบแนวคิดในการวิจัย การบริหารแบบมีส่วนร่วม ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 และตรวจสอบ เนื้อหาของแบบสอบถามว่าครอบคลุม วัตถุประสงค์หรือไม่

3. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น เสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ข้อเสนอแนะ เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม

4. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้ว เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย อาจารย์มหาวิทยาลัยที่มีความเชี่ยวชาญในด้านที่เกี่ยวข้องกับสาขาการบริหารการศึกษา และ ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ในการบริหารโรงเรียน เพื่อตรวจสอบความตรง ตาม เนื้อหา (Content Validity) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ หรือ นิยามศัพท์ (Index of Objective Congruence: IOC) แต่ละข้อของแบบสอบถาม โดย พิจารณา ความเที่ยงตรงจากดัชนีความสอดคล้อง คือ เกณฑ์ค่าดัชนีความสอดคล้องมีค่าเท่ากับ หรือ มากกว่า 0.60 ขึ้นไป

5. นำแบบสอบถามที่ผ่านการวิเคราะห์หาความสอดคล้องและได้ปรับปรุงแก้ไข ตาม คำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง และนำไป ทดลองใช้ (Try-out) กับผู้บริหารสถานศึกษา ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน

6. นำแบบสอบถามที่ทดลองใช้มาคำนวณหาความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยวิธี หา ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient)

7. ผู้วิจัยปรับปรุงแบบสอบถามอีกครั้งเพื่อความสมบูรณ์

8. จัดพิมพ์แบบสอบถามเป็นฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลกับกลุ่ม ตัวอย่าง ในการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลตามลำดับและขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ขออนุญาตและขอคำแนะนำจากผู้วิจัยและขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลงานวิจัยจาก สาขาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ถึงผู้อำนวยการแต่ละ สถานศึกษา

2. ผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถามจำนวน 313 ชุด ให้แก่สถานศึกษา ในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 กระทำโดย 2 วิธี ดังนี้

2.1 แจกแบบสอบถามด้วยตนเอง

2.2 แจกแบบสอบถามทางระบบออนไลน์ ด้วย Google Form

3. ผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถามคืนจากสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ตามช่วงเวลาที่กำหนด โดยกำหนดการเก็บข้อมูลภายใน 20 วัน

4. จากการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปให้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 313 ฉบับ ได้รับคืนเป็นจำนวนทั้งสิ้น 313 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ของแบบสอบถามที่ส่งไปทั้งหมด

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาทั้งหมด มาตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนของคำตอบในแบบสอบถามแต่ละชุด นำแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์มาวิเคราะห์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ดังนี้

1. นำข้อมูลแบบสอบถามตอนที่ 1 เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์หาค่าความถี่ โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และหาค่า ร้อยละ (Percentage)

2. นำข้อมูลแบบสอบถามตอนที่ 2 เกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ซึ่งเป็นแบบสอบถามประมาณค่า มาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์น้ำหนัก 5 ระดับ จากนั้นนำไปบันทึกและวิเคราะห์ หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยกำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายค่าเฉลี่ยการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2553, หน้า 96)

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

แหล่งข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกำหนดเกณฑ์เกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้ทรงคุณวุฒิ ไว้ดังนี้

1. เป็นผู้บริหารหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการจัดการศึกษาและการบริหารงานมีประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษาไม่น้อยกว่า 10 ปี จำนวน 3 ท่าน

2. เป็นผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย ประสบการณ์ในสถานศึกษาไม่น้อยกว่า 10 ปี จำนวน 2 ท่าน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างเกี่ยวกับแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพของแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง มีขั้นตอนในการสร้าง ดังนี้

1. นำประเด็นเนื้อหาในแต่ละด้านที่มีลำดับคะแนนการบริหารแบบมีส่วนร่วม ระดับน้อย มาสร้างเป็นกรอบประเด็นคำถามเพื่อสัมภาษณ์
2. สร้างแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง
3. นำแบบสัมภาษณ์ฉบับร่างเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาการวิจัย เพื่อพิจารณาแก้ไขเนื้อหาและสำนวนที่ใช้ในแบบสัมภาษณ์ว่าถูกต้องเหมาะสมหรือไม่
4. ทำการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ แล้วนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาอีกครั้งเพื่อให้ได้แบบสัมภาษณ์ที่มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ถึงผู้ทรงคุณวุฒิที่มีคุณสมบัติตรงตามที่กำหนดไว้ เพื่อแจ้งให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ ของการวิจัย และขอความอนุเคราะห์ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย
2. ส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ให้ถึงผู้ทรงคุณวุฒิ และกำหนดวันในการสัมภาษณ์
3. ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง และทำการบันทึกเสียงการสนทนา และบันทึกภาพ โดยทำการขออนุญาตผู้สัมภาษณ์ก่อนดำเนินการสัมภาษณ์
4. นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาตรวจสอบความถูกต้อง แล้วดำเนินการวิเคราะห์สรุปผล ตามขั้นตอนของการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

แบบสัมภาษณ์เมื่อดำเนินการเก็บข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ในการจัดทำข้อมูลผู้วิจัย ได้ดำเนินการ ดังนี้ นำผลการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการศึกษาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมใน

สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 2 โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และสร้างข้อสรุป

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

จากการศึกษาข้อมูลสภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่ค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านบริหารงานทั่วไป รองลงมาคือ ด้านการบริหารงานงบประมาณ และด้านการบริหารงานบุคคล ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านบริหารงานวิชาการ ดังตารางที่ 1

ที่	รายการ	n = 242		ระดับ
		$\bar{X}$	S.D.	
1	ด้านการบริหารงานวิชาการ	4.44	0.63	มาก
2	ด้านการบริหารงานงบประมาณ	4.48	0.60	มาก
3	ด้านการบริหารงานบุคคล	4.46	0.65	มาก
4	ด้านการบริหารงานทั่วไป	4.51	0.60	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม		4.47	0.62	มาก

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การศึกษาข้อมูลสภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยภาพรวม

2. แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

ด้านที่ 1 การบริหารงานวิชาการ สถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูผู้สอนมีส่วนร่วมในการออกแบบ วางแผน และดำเนินการตามแผนงานวิชาการอย่างเป็นระบบ โดยเปิดโอกาสให้ครูผู้สอนร่วมแสดงความคิดเห็น เสนอแนวคิด และสะท้อนข้อมูลจากการจัดการเรียนการสอน

จริงในห้องเรียน เพื่อให้แผนงานวิชาการมีความสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาและความต้องการของผู้เรียน อีกทั้งทำให้แผนงานสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนและสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

ด้านที่ 2 การบริหารงานงบประมาณ สถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ครูผู้สอนมีส่วนร่วมในการนำผลการประเมินการบริหารงบประมาณมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาแนวทางการบริหารงบประมาณ โดยส่งเสริมให้ครูร่วมวิเคราะห์ข้อมูล เสนอความคิดเห็น และสะท้อนปัญหาจากการใช้งบประมาณในการจัดการเรียนการสอนจริง ซึ่งช่วยให้การใช้งบประมาณมีความคุ้มค่า โปร่งใส และสอดคล้องกับความต้องการของสถานศึกษา

ด้านที่ 3 การบริหารงานบุคคล การส่งเสริมให้ครูผู้สอนมีส่วนร่วมในการวางแผนกำลังคนและการจัดสรรภาระงานให้เหมาะสมกับบทบาท หน้าที่ และความสามารถของบุคลากรแต่ละตำแหน่ง ช่วยให้ผู้บริหารได้รับข้อมูลจากการปฏิบัติงานจริง ทำให้การมอบหมายงานมีความเหมาะสม เป็นธรรม และลดความซ้ำซ้อนของภาระงาน และยังช่วยเสริมสร้างขวัญกำลังใจ ความร่วมมือ และประสิทธิภาพในการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษา

ด้านที่ 4 การบริหารงานทั่วไป สถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ครูผู้สอนมีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบการให้บริการด้านเอกสาร หนังสือราชการ และข้อมูลทางการศึกษา โดยส่งเสริมให้ครูผู้สอนมีบทบาทในการเสนอแนวทางปรับปรุงระบบงานให้สอดคล้องกับบริบทการใช้งานจริง การมีส่วนร่วมของครูผู้สอนช่วยให้การดำเนินงานด้านการบริหารงานทั่วไปมีความรวดเร็ว ถูกต้อง ลดความซ้ำซ้อน และเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการแก่ผู้รับบริการทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาเรื่อง การบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 มีประเด็นสำคัญที่ควรพิจารณาและนำมาอภิปรายดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพของการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

สภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 พบว่าค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้ง 4 ด้าน สะท้อนให้เห็นว่า

สถานศึกษาได้นำแนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วมมาใช้ โดยเปิดโอกาสให้ผู้บริหารและครูมีส่วนร่วมในการวางแผน ตัดสินใจ และดำเนินงาน ส่งผลให้การบริหารมีความคล่องตัว โปร่งใส และสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วมของ Cohen และ Uphoff (1996) ที่เน้นการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการบริหาร

ด้านการบริหารงานวิชาการ พบว่าอยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้บริหารส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมในการวางแผน พัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และนวัตกรรมทางการศึกษา ส่งผลให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของสมหวัง คูหาสันติกาญจน์ (2560) ที่พบว่าครูมีส่วนร่วมของครูในงานวิชาการอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับแนวคิดของ Cohen และ Uphoff (1996) ในด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการดำเนินงาน

ด้านการบริหารงานงบประมาณ พบว่าอยู่ในระดับมาก เนื่องจากครูมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผน การใช้จ่าย และการติดตามประเมินผล ส่งผลให้การบริหารงบประมาณมีความโปร่งใสและคุ้มค่า สอดคล้องกับงานวิจัยของนิเวศน์ วงศ์สุวรรณ และอินดา ศิริวรรณ (2560) ที่ชี้ว่าการมีส่วนร่วมช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากร และสอดคล้องกับแนวคิดของอุทัย บุญประเสริฐ (2543) ที่เน้นการใช้ทรัพยากรอย่างมีส่วนร่วม

ด้านการบริหารงานบุคคล พบว่าอยู่ในระดับมาก เนื่องจากครูมีส่วนร่วมในการวางแผนกำลังคน การพัฒนาบุคลากร และการมอบหมายงานอย่างเหมาะสม ส่งผลให้เกิดความเป็นธรรมและเสริมสร้างขวัญกำลังใจ สอดคล้องกับงานวิจัยของธัญญภัทร์ เทียนธนาทิพย์ (2563) และแนวคิดของ McGregor (Theory Y) ที่เชื่อว่าบุคลากรจะทำงานได้ดีเมื่อได้รับโอกาสในการมีส่วนร่วม รวมถึงสอดคล้องกับแนวคิดของ Swansburg (1996) ในด้านความผูกพันต่อองค์กร

ด้านการบริหารงานทั่วไป พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากครูมีส่วนร่วมในการจัดระบบสารสนเทศ การวางแผน และการดำเนินกิจกรรมของสถานศึกษา ส่งผลให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของธวัช นโธ (2566) และแนวคิดของ Cohen และ Uphoff (1996) ในด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานและการตัดสินใจ

2. ผลการศึกษาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยการสัมภาษณ์ประกอบด้วย 4 ด้าน จำนวน 4 แนวทาง อภิปรายผล ดังนี้

ด้านการบริหารงานวิชาการ สถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมในการออกแบบและพัฒนาแผนงานวิชาการ โดยเปิดพื้นที่ให้ครูได้สะท้อนปัญหาและเสนอแนวทางจากประสบการณ์จริงในชั้นเรียน ซึ่งจะช่วยให้การจัดการเรียนการสอนมีความเหมาะสมและยกระดับคุณภาพผู้เรียนได้อย่างเป็นรูปธรรม แนวทางนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Cohen และ Uphoff (1996) ในมิติของการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการดำเนินงาน

ด้านการบริหารงานงบประมาณ ควรเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์และใช้ผลการประเมินงบประมาณ เพื่อปรับปรุงแนวทางการใช้จ่ายให้เกิดความคุ้มค่า โปร่งใส และตอบสนองต่อการจัดการเรียนการสอนจริงในสถานศึกษา ซึ่งสะท้อนถึงการมีส่วนร่วมในชั้นการประเมินผลและการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ตามแนวคิดของอุทัย บุญประเสริฐ (2543)

ด้านการบริหารงานบุคคล ควรส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมในการวางแผนกำลังคนและการจัดสรรภาระงานให้สอดคล้องกับความสามารถและความถนัดของแต่ละบุคคล ซึ่งจะช่วยลดความซ้ำซ้อนของงาน สร้างความเป็นธรรม และเสริมสร้างขวัญกำลังใจในการทำงาน แนวทางนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ McGregor (Theory Y) และ Swansburg (1996) ที่เน้นความไว้วางใจและความผูกพันของบุคลากรต่อองค์กร

ด้านการบริหารงานทั่วไป สถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบงานเอกสารและสารสนเทศ รวมถึงการวางแผนและดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน โดยเน้นการปรับปรุงกระบวนการทำงานให้สอดคล้องกับการใช้งานจริง ซึ่งจะช่วยเพิ่มความเร็ว ลดความซ้ำซ้อน และยกระดับประสิทธิภาพการให้บริการของสถานศึกษา ทั้งนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Cohen และ Uphoff (1996) ในด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย ผลการวิจัย พบว่า สภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการบริหารงานทั่วไปมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ได้แก่ ด้านการ

บริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานวิชาการ ตามลำดับ โดยทุกด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการบริหารงานวิชาการ ครูผู้สอนมีส่วนร่วมในการวางแผนและกำหนดทิศทางการเชิงกลยุทธ์ในระดับสูงสุด ขณะที่ด้านการบริหารงานงบประมาณ ครูมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและติดตามการใช้งบประมาณเพื่อความโปร่งใสในระดับสูงสุด ด้านการบริหารงานบุคคล พบว่าครูมีส่วนร่วมในการพัฒนาตนเองและวิชาชีพอย่างต่อเนื่องในระดับสูงสุด และด้านการบริหารงานทั่วไป ซึ่งมีระดับสูงสุดโดยรวม พบว่าครูมีส่วนร่วมในการจัดระบบสารสนเทศและการดำเนินกิจกรรมของสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา สามารถสรุปได้ 4 ด้าน ได้แก่

- 1) ด้านวิชาการ ควรส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมในการวางแผนและดำเนินงานอย่างเป็นระบบ
- 2) ด้านงบประมาณ ควรเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการนำผลการประเมินไปปรับปรุงการบริหารงานงบประมาณ
- 3) ด้านบุคคล ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการวางแผนกำลังคนและการจัดสรรภาระงานอย่างเหมาะสม และ
- 4) ด้านบริหารทั่วไป ควรสนับสนุนให้ครูมีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบงานเอกสารและข้อมูล เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานของสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะเชิงการนำไปใช้

1. ด้านการบริหารงานวิชาการ ควรเปิดโอกาสให้ครูผู้สอนมีส่วนร่วมในการวางแผน ออกแบบ และพัฒนาหลักสูตร รวมถึงการจัดทำแผนงานวิชาการของสถานศึกษา เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนสอดคล้องกับบริบทของผู้เรียนและชุมชน
2. ด้านการบริหารงานงบประมาณ ควรส่งเสริมให้ครูผู้สอนมีส่วนร่วมในการเสนอแนะแนวทางการใช้จ่ายงบประมาณ และร่วมพิจารณาผลการประเมินการใช้งบประมาณ เพื่อนำข้อมูลไปปรับปรุงการบริหารงานงบประมาณให้เกิดความคุ้มค่า โปร่งใส และสอดคล้องกับความเป็นจริงของการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา
3. ด้านการบริหารงานบุคคล ควรเปิดโอกาสให้ครูผู้สอนมีส่วนร่วมในการวางแผนกำลังคนและการจัดสรรภาระงานให้เหมาะสมกับความสามารถและความถนัดของบุคลากร เพื่อสร้างความเป็นธรรมในการทำงาน เสริมสร้างขวัญกำลังใจ และเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรในสถานศึกษา
4. ด้านการบริหารงานทั่วไป ควรส่งเสริมให้ครูผู้สอนมีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบงานธุรการ ระบบเอกสาร และระบบข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษา เพื่อให้การดำเนินงานมีความรวดเร็ว ถูกต้อง ลดความซ้ำซ้อนของงาน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของครูผู้สอนและผู้บริหารในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 2
2. ควรขยายขอบเขตการวิจัยไปยังผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอื่น ๆ เช่น

ผู้บริหาร คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชน รวมทั้งศึกษารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาขนาดต่าง ๆ

เอกสารอ้างอิง

- กำพล พากัดดี. (2565). รูปแบบการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมในศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดยโสธร. สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2553). เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพฯ: ไทเนรมิตกิจ อินเตอร์ โพรเกรสซิฟ.
- ธัญญภัทร์ เทียนธนาทิพย์. (2563). การพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการปฏิบัติการกิจในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ*. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ และอินตา ศิริวรรณ. (2560). การบริหารแบบมีส่วนร่วม. *วารสารมหาจุฬาริชาการ*, 4(1), 176-187.
- สมหวัง คูหาสันติกาญจน์. (2560). การมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานสถานศึกษาขั้นพื้นฐานประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ*. มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2545). *คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2. (2568). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2.
- สุทธิศรี คำมะโน. (2560). การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาของกลุ่มสหวิทยาเขต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ*. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

- อมรภาค ปิ่นกำลัง. (2562). การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อุทัย บุญประเสริฐ. (2543). *การบริหารงานตามแนวปฏิรูปการศึกษา*. โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- Cohen, J. M. & Uphoff, N. T. (1996). Rural development participation: Concepts and measures for project design, implementation and evaluation. *Rural Development Committee*, Cornell University.
- Likert, R. (1967). *The human organization: Its management and value*. McGraw-Hill.
- McGregor, D. (1960). *The human side of enterprise*. McGraw-Hill.
- Stoop, E. & Johnson, R. E. (1976). *Practices and trends in school administration*. Ginn and Company.
- Swansburg, R. C. (1996). *Management and leadership for nurse managers*. (2nd ed.). Jones and Bartlett Publishers.